

سلسله دروس خارج

اصول فقہ

جلسه :

۷۶

تاریخ :

۱۹ / ۱۲ / ۱۴۴

مبحث وضع
(وضع شخصی و نوعی)

بررسی اقسام وضع شخصی و نوعی

نوعی	شخصی	مثال	وضعیت هیأت و ماده	
-	همه اصولیون	زید	هیأت معین + ماده معین	۱
مرحوم عراقی	مرحوم آخوند و مرحوم اصفهانی	«ض ر ب» برای «زدن»	ماده ثابت + هیأت متغیر	۲
اکثر اصولیون	آیت الله وحید	فاعل (صادر کننده فعل)	هیأت اسمی ثابت + ماده متغیر	۳
همه اصولیون	-	هیأت جمله اسمیه	هیأت نسبت ثابت + ماده متغیر	۴
مرحوم آخوند	-	رفع (دالّ بر فاعلیت)	هیأت اعرابی ثابت + ماده متغیر	۵

حکم قسم چهارم و پنجم	حکم قسم سوم (هیأت)	حکم قسم دوم (ماده)	ملاک شخصی و نوعی	
نوعی	نوعی	نوعی	نوعی : هر چه قابل تعدد باشد	مرحوم عراقی
اگر معنای حرفی شمرده شوند : وضع نوعی است *	نوعی (چراکه هیأت معنای حرفی است)	شخصی	نوعی : هر چه قابل لحاظ مستقل نباشد و برای وضع شدن محتاج	مرحوم اصفهانی
اگر معنای اسمی شمرده شوند : وضع شخصی است	شخصی (چراکه ایشان هیأت را معنای اسمی می دانند)	شخصی	جامع عنوانی است	آیت الله وحید

مرحوم فاضل :

شخصی است

مرحوم جزایری، مرحوم فیروز آبادی، مرحوم بجنوردی:

وضع هیأت، نوعی است

نکته ۱ :

نظر مرحوم آخوند درباره

قسم دوم و چهارم

مرحوم خوئی ، مرحوم فاضل ، مرحوم مظفر ، آیت الله وحید :

تقسیم وضع به شخصی و نوعی، به لحاظ «لفظ» است

شیخ محمد تقی اصفهانی و مرحوم حکیم :

تقسیم وضع به شخصی و نوعی، به لحاظ «موضوع» (آنچه بر معنا گذاشته

می شود) است.

تعبیر «موضوع» شامل موارد زیر می شود:

۱. لفظ ۲. هیأت

۳. نسبت های تامه و ناقصه ۴. اعراب

مرحوم اصفهانی و مرحوم خوئی :

تقسیم وضع به شخصی و نوعی به لحاظ «ماده کلمه و هیئت کلمه است

نکته ۲ :

مقسم تقسیم

وضع شخصی و نوعی

موارد شمول	قائل	مقسم	
لفظ	مرحوم خوئی مرحوم فاضل مرحوم مظفر آیت الله وحید	«لفظ»	نظرات پیرامون «مقسم» تقسیم وضع به نوعی و شخصی
لفظ + هیأت	مرحوم اصفهانی	«ماده کلمه + هیئت کلمه»	
	مرحوم خوئی	«ماده لفظ + هیئت لفظ»	
لفظ + هیأت + نسبت های تامه و ناقصه + اعراب	مرحوم محمد تقی اصفهانی	«موضوع»	

نکته ۳ :
تغییر تعریف وضع

«جعل الشئ علامة للمعنى سواء كان الشئ لفظاً أو هيئةً أو نسبةً أو إعراباً»

نکته ۴ :

در اصطلاح زبان شناسی از هیأت، نسبت و اعراب با عنوان قواعد زبانی یاد
می شود